

ПОЛИТИКИН

ЗАБАВНИК

15
ДИНАРА
1952

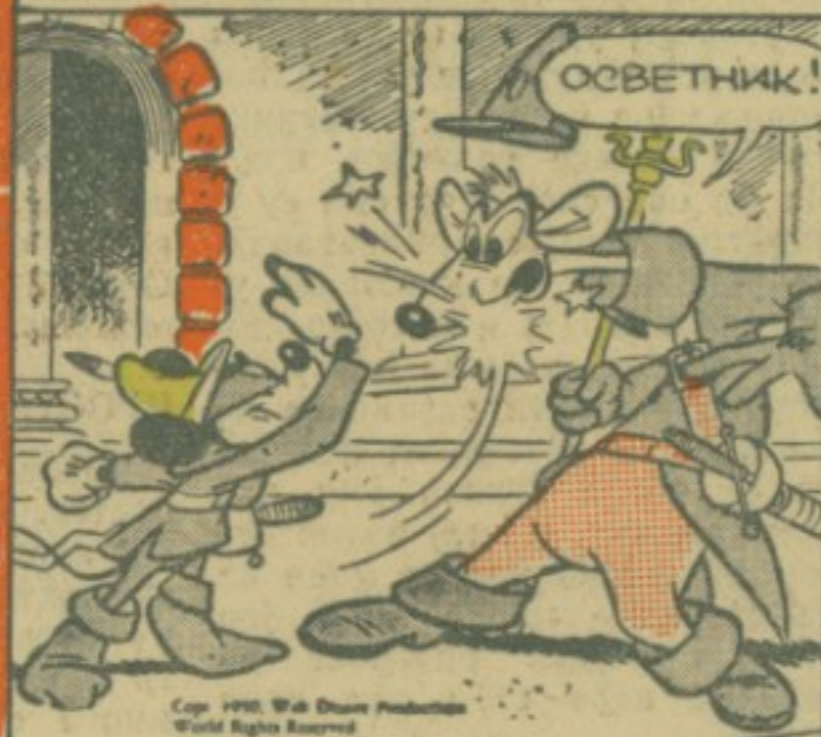
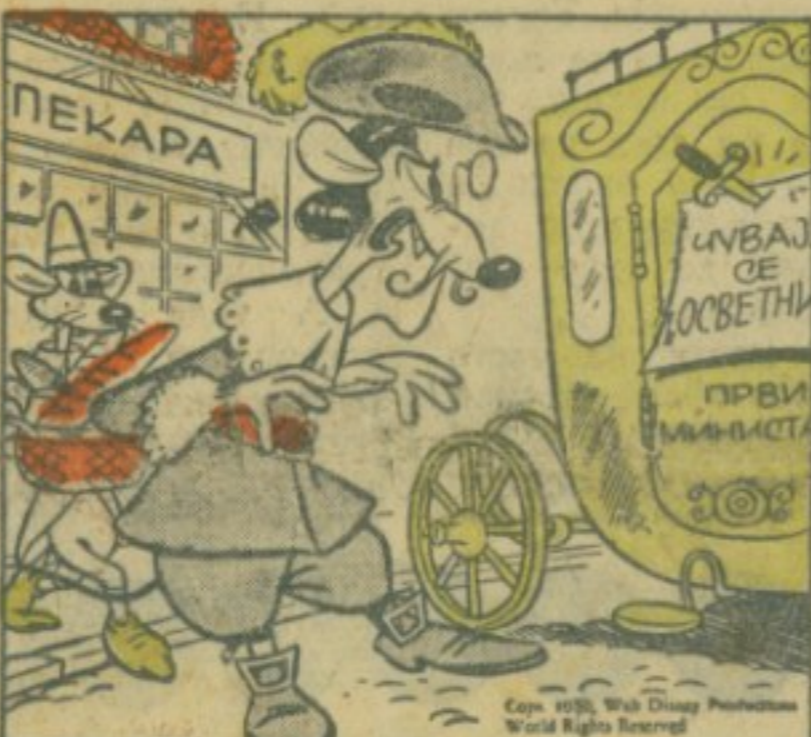
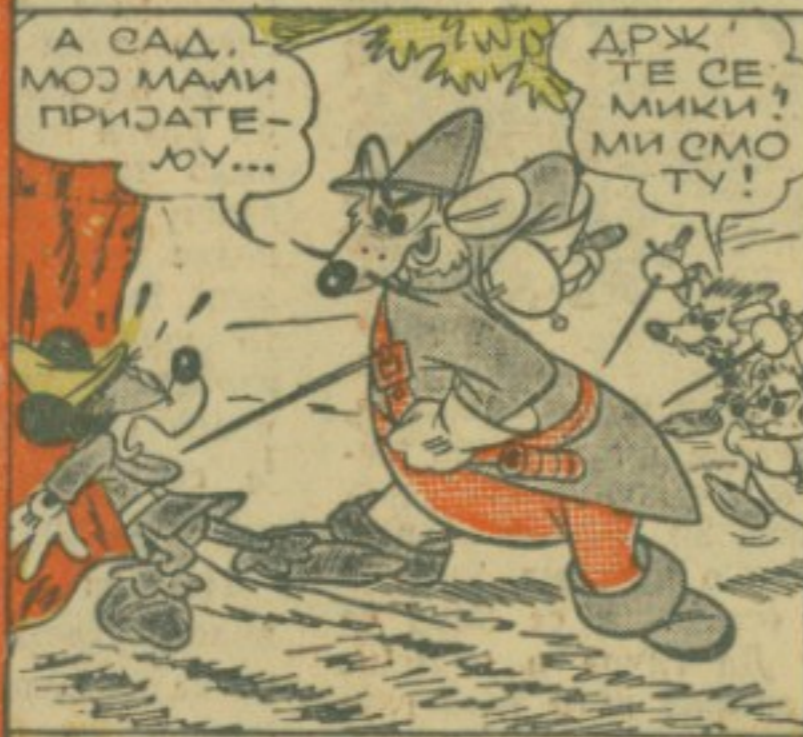

ИЗЛАЗИ СУБОТОМ

Годиша XVIII — Број 237 — Субота, 14 јуна 1956

МИКИ

збоде и незбоде
у Мишојоттамији

БОРБА ЗА ФЛОРИНУ ПЛАНЕТУ ОСУЂЕНУ НА ПРОПАСТ

Роман од И. АСИМОВА

(16)

... Кад је стигао на Сарк, предали су га једном старом Флорињанину, који га је прво окупао, а затим пристојно оденуо. Затим су га одвели према једној великој згради. На путу до ње, његов стари водич дубоко се поклонио једној особи која је прошла поред њих.

— Поклоните се! — љутито је прогунђао стари, савијајући се пред пролазником.

Теренс се збуњено поклонио.

— Ко је то?

— Један Племенити, незналица!

— Он? Племенити?

Стајао је као укупан, тако да је старац морао да га гурне да пође. Први сусрет с једним Саркџанином био је ударац за дечака одгајеног у веровању да су ти људи у свему, чак и по изгледу, високо изнад осталих. А овај је био као и сваки други човек. Други дечаци са Флорине можда су лако прешли преко тог првог разочарања. Но, у Теренсу се оно уврежило за вечита времена. У току читавог свог школовања, свих тих година учења у коме је постигао завидне успехе, он никад није заборавио да су и Племенити људи као сви остали, ништа виши ни узвишенији од других.

Пуних десет година провео је у студирању, а кад не би био заузет часовима, припремањем лекција и спавањем учили су га како да буде користан вршећи ситуације или крупније послове који су били, или су могли бити, од користи Племенитима. Учили су га да преноси поруке, да празни корпе за отпатке, да се ниско поклони кад наиђе који Племенити, или да се окрене лицем према зиду при пролазу отмених Саркџаника.

Пет наредних година провео је радећи у цивилној служби, премештан с једног места на друго, да би његове способности биле свестрано испитане и проверене. Некако у то време дошао му је у посету један дебелушкasti Флорињанин, пријатног лица, који се без престанка смењкао, исказујући на тај начин своје пријатељство. Усред невазаног разговора изненада га је запитио шта он, Теренс, мисли о Саркџанима. Теренс је једва савладао жељу да му окрене леђа и побегне. У чуду се питао зар је могућно да су његове тајне мисли исписане на неки начин на његовом лицу. У одговор на необично питање, промрљаво је уобичајене баналне фразе о доброти Племенитих.

Али, дебело се на то осмехнуо:

— Не мислиш тако. Дођи ноћас на ово место, — рекао му је и пружио комадић папира с некаком адресом.

Теренс је отишао. Био га је страх, али је радозналост била јача. Тамо је срео неколицину својих познаника, који

су га дочекали пријатељским погледима. Пажљиво је слушао шта су говорили и открио да има много таквих који су дошли на исте закључке до којих је и он сам дошао, и за које је чврсто веровао да су били његов сопствени проналазак.

Сазнао је тамо да постоји извештај, додуше мали, број Флорињана који мисле да су Племенити окупни паразити, да они пљачкају богатства Флорине да би улепшали свој бескорисни живот, остављајући намерно домороце Флорине у сиромаштву и незнању. Чуо је тамо да се приближава време кад ће се против Сарка дићи велика буна и да ће огромно богатство Флорине најзад припасти правим и законитим сопственицима — Флорињанима.

— Како? — питао је Теренс. Упорно је понављао то питање. Јер, Племенити и њихове слуге — патролдије имају оружје.

Онда су му они испричали о Трантору, огромном царству које се толико повећало последњих векова да је готово половина насељених светова у Галаксији улазила у његов састав. Трантор ће, уверавали су га они, уз помоћ Флорињана разорити Сарк.

— Али, говорио је Теренс прво себи а после и осталима, пошто је Трантор толико огроман, а Флорина тако мала, зар неће онда Трантор једноставно заменити Сарк, и то као још моћнији и још тиранскији господар? Ако је то за њих једини излаз, онда је боље да Сарк и даље држи Флорину. Боље је господар, ако господар већ мора бити, кога познају, него онај кога уопште не знају.

У почетку су га исмејавали, а затим су га избацили из својих редова, запретивши му смрћу ако икад проговори о ономе што је чуо. Нешто касније, пало му је у очи да један по један од завереника нестаје, све док од читаве групе није преостало само онај дебелош. Понекад би га приметно како се сашаптава с неким од придошлица. Теренс је често долазио у искушење да те људе опомене, да им каже да се чувају тог човека. Али, одустајао је од тога из два разлога: то би по њега било опасно, а усто сматрао је да млади људи који долазе с Флорине треба сами да нађу свој пут, као што је и он нашао свој.

У том премештању с места на место Теренс је за једно кратко време доспео

чак и у министарство сигурности, у које су Флорињани ретко кад доспевали. Ту је, на своје велико изненађење, открио да се повремено стварају праве завере, против којих је министарство сигурности предузимало увек исте мере. Људи и жене на Флорини успевали су некако, и поред оштрог надзора, да се састају и кују планове о побуни. Обично су такве групе

биле тајно помагане новцем са Трантора. Понекад су, ипак завереници искрено веровали да Флорина може извојевати своју слободу без ичје помоћи. Теренс је размисљао и о једнима и о другима. Знао је да Флорина није у стању да се бори са Сарком. Шта онда? Да глупе и надмене господаре са Сарка замене исто тако глупим и надменим господарима са Трантора? Изгледало му је да из замршеног клупка тих питања нема излаза. Па ипак, и он сам је стадио мислио о ослобођењу Флорине. Мислио је о томе још док је био љак, а касније, као мали чиновник. Није престао о томе да мисли ни кад је постао градоначелник.

А тада, стицајем чудних околности, одговор на то питање готово му је пао у руке у личности овог наизглед безначајног

човека који је некад био анализатор свемира, а који је сад упорно понављао да се животи свих људи и жена на Флорини налазе у опасности.

Обнављајући све то у сећању, Теренс је стигао у поља. Ноћна киша је престала и између облака почеле су се помаљати звезде. Удисао је дубоко влажни ваздух прожет мирисом кирта који је био богатство Флорине и истовремено њено проклетство.

Није се заваравало. Он више није био градоначелник. Он чак није био ни слободни сељак или радник са Флорине. Био је злочинац у бекству, бегунац који се мора кријати.

Ипак, он се одавно није осећао тако слободним као тог јутра. Глава му је престо горела од мисли и планова који су сустизали једни друге. Последња двадесет и четири часа он је у својим рукама имао моћно оружје против Сарка о каквом нико не би могао ни да сања. Он уопште није сумњао у то. Он је знао да је Риково сећање тачно, да је Рик једном био анализатор свемира, да му је помоћу „штапа заборава“ сећање било готово уништено, али да се оно враћа, и да је Риково тврђење о пропасти Флорине истинито. Био је сигуран у све то. А сада се тај Рик налази у рукама човека који се издаје за флоринског патриоту, а уствари је агент Трантора.

Осећао је како му се дуго нагомилавани гнев пење у грло, како га гуши. Јасно је да је тај пекар агент Трантора. У то од првог тренутка није сумњао. Ко би други међу становницима Доњег Града имао толико новца да може да сагради лажну пећ? Он не сме да дозволи да Рик падне у руке Трантора. Он то неће дозволити. Био је спреман на све, без обзира на то каквим се опасностима буде морао изложити. Али, шта је то сад уопште значило? Он није имао шта да ризикује. Он је својим поступцима већ зарадио себи смртну казну.

На једном крају небо се већ почело помало светлети. Он ће чекати зору. Патролдиске станице свакако су добиле његов опис, али и најпажљивијем стражару биће потребно неколико минута пре но што у њему препозна човека описаног у потерници. За тих неколико минута он ће за сваког стражара још бити градоначелник. Тих неколико минута омогућиће му да изврши оно што је научио, оно о чему се сада једва усуђивао да мисли.

(Наставиће се)

Без муке се ђесма не исјеба...

МАЛЕ ЗАНИМАЈЊИВОСТИ

Све од једног ђара

Чувени амерички проналазач Томас Едисон извео је око 1200 опита и испунио белешкама

ма око 40.000 страница док је усавршио прву сјајлицу и учинио је погодном за производњу. Било је то 1879 године.

НАЈБОЉЕ ГОДИНЕ

Једном анкетом коју су извршили амерички историчари испитано је животно дело 400 највећих умрлих државника, сликара, вајара и књижевника из целог света, па је утврђено да су најзначајније успехе постизали: 35 одсто између 60 и 70 године живота, 23 одсто између 70 и 80, а осам одсто после 80 године. Тако је, дакле, 66 одсто најзначајнијих дела 400 највећих људи у историји остварено после њихове шездесете године старости.

РЕКОРДИ ДИВЉИХ ГУСАКА

Испитивањима која су вршена из авиона и пажљивим мерењима утврђено је да дивље гуске могу да лете брзином од око 110 километара на сат и да достигну висину од 9.000 метара.

МАМУТСКА КЉОВА КАО ДОКАЗ

Стручњаци из Британске Колумбије који се залажу за додавање флуора води за пи-

ће — што поволно утиче на очување зуба и спречава њихово кварење — наводе као потврду те иначе признате теорије једну недавно ископану мамутску кљову стару преко 40.000 година. Она је потпуно очувана и стручњаци тврде да у главном треба приписати чињеници што су се мамути хранили биљкама, међу којима су готово све садржавале знатне количине флуора.

ИСТРАЈНИ ДОБОШАР

Ударати у бубањ пуна три дана није задовољство ни за онога који удара, а још мање за околину. То је извело 26-огодишњи Цими Роџерс из Колумба, у америчкој држави Охајо. Он није испуштао палице из руку пуна 84 часа, 35 минута и 40 секунди и тако оборно ранији рекорд од 67 часова 11 минута и 47 секунди.

ПОВРШИНА ПОД ЖИТОМ

Једна седмична целокупно

обрадиве земље на свету засејана је житом.

У ДОМАЋИМ НЕСРЕЋАМА ВИШЕ СТРАДАЈУ МУШКАРЦИ

Једно од највећих америчких осигуравајућих друштва

утврдило је да у несрећама које се догађају у кући погине више мушкараца него жена. На сваку жену између 15 и 64 године која изгуби живот у каквој кућној несрећи, под истим условима погину два мушкарца.

ШЕЋЕР У БОРБИ ПРОТИВ КОРОВА

Отпаци који остају у рафинеријама шећера и у фабрикама за прераду кромпира ускуро ће се употребљавати за уништавање корова. Наиме, стручњаци са универзитета у

СЛОНОВИ ОПСЕЛИ ГРАД

Фебруара 1949 године, у град Малакал, у суданској провинцији Горњи Нил, провалила су педесет и два слона. Оштећивши неколико кућа на периферији, слоновци су се упутили на градски трг. Преплашени трговци напустили су своје радње и тезге и слоновци, као да су само то и чекали, стали су журно да прождиру воће и поврће. Кад се забуна, изазвана овом неочекиваном најездом слонова, донекле стišала, на трг је стигла чета полицајаци и отворила ватру на „завојеваче“. Али, хици из њихових пушака само су разјарили слоновце. Тек кад је стигао нов одред полицајаци наоружаних пушака тежег калибра, слоновци су стали да се повлаче. Пет слонова остало је да лежи на градским улицама, док су остали напустили град, али су се и даље задржавали у близини предграђа.

До ноћи, на свим прилазима у град биле су подицнуте барикаде. Међутим, то је била изlišна мера предострожности, јер слоновци више нису ни покушавали да уђу у град. Задовољни су се тиме да се спокојно „шетају“ око њега, дозвољавајући чак да их фотографирају. Сви становници гра-

д Балтимору учили су да коров који расте дуж канала за наводњавање на западу Америке троши велике количине воде. Да би ово спречили, они су у универзитетским лабораторијама успели да, од мешавине угљених хидрата и нитрата, добију течност која ће још у семену спречавати развијање корова. Овим раствором поливаће се обале канала још пре цементирања. На тај начин бетонски зидови канала моћи ће да се праве много тањи, јер неће постојати опасност да корење нађе себи пут кроз бетон.

СЛОНОВИ ОПСЕЛИ ГРАД

да, умирени мирољубивим држањем слонова, напустили су домове да би могли да посматрају овај, чак и за Суданце, необичан приказ.

НАЈВЕЋИ, НАЈБРЖИ ...

Највећа пећина на свету је Флојд Колинс Кристал Кеј, у Кентакију. После најновијих истраживања и премеравања утврђено је да укупна дужина галерија и ходника у овој пећини износи 50 километара. Стручњаци сматрају да се у продуктку откривених налази најмање још око 40 километара неоткривених подземних просторија.

Најтоплија земља на свету свакако је Еритреја, а најтоплије место у Еритреји је при станиште Масуа, на Црвеном Мору, где средња годишња температура износи 30 степени изнад нуле.

Најраскошнији и најскупљи хотел на свету је амерички хотел „Фонтенбло“, у Флориди. Цена најскупљих соба овог хотела, које се налазе између

једанаестог и четрнаестог спрата, износи 150.000 франака недељно.

Најбржи путнички лифтови на свету налазе се у Рокфелеровом облакодеру у Њујорку. Они се крећу брзином од 26 километара на час.

ПРОСТРАНСТВО ВАСИОНЕ

Човек тешко може себи да претстави пространство васионе, али су ипак неки научници покушали да њену величину изразе у бројкама. Познати астроном Едвингтон, кога многи сматрају за једног од највећих познавалаца васионских тајни, израчунао је да васиона има у пречнику 39.000.000.000.000.000 километара. Други енглески астроном и астрофизичар, Џинс, израчунао је да пречник васионе износи 80 милијарди светлосних година, док је Ајнштајн сматрао да износи 200 квадратних километара.

МАЈУШНА НОВОРОЂЕНЧАД

Кенгури, велике и снажне животиње, рађају се невероватно сићушни: младунче није

веће од два и по сантиметра. Све док мало не одрасте и ојача, мајка га чува у својој „торби“ на трбуху. Кенгура има само у Аустралији и на острвним острвима.

Пре двадесет година, неки фармер донео је на Огњену Земљу, острво на крајњем ју-

гу Јужне Америке, један пар зечева, који у овом крају дотад уопште нису били познати. Сматра се да данас на острву има око 12.000.000 зечева.

ДВЕ ГОДИНЕ ЖИВОТА — У ПОДЗЕМНОЈ ЖЕЛЕЗНИЦИ

Анкета коју су спровели стручњаци за радне односе у Француској показала је да две трећине лица запослених у париској области свакодневно проведу један час и 20 минута на путу од куће до радног места и натраг, што по једном раднику чини просечно 400 часова годишње. За 45 година рада запослени становник Париза пребави 18.000 часова у подземној железници или аутобусу, то јест пуне две године живота.

НИЈЕ КУДА ЈЕ РЕЧЕНО...

Траса једне нове аутостраде у Америци неће ићи правцем који су били предвидели инжењери — услед protesta научника-сеизмолога! Наиме, друм је требало да води поред једне сеизмолошке станице. Кад су за ово чули, научници су тражили да се измени траса, јер би саобраћај на аутостради утицао на рад осетљивих апарата за регистравање потрега у земљиној утроби.

Јуриш научника на лимун

Један из групе посетилаца експерименталне клинике запито је њеног руководиоца:
— Уважени професоре, шта ћете нам сад показати?
Лекар и професор универзитета одговорио је:
— Заморчиће! Њих свакако треба да видите.
Идући кроз башту, водно је госте према ниској згради од армираног бетона. Пошто је с двојцом помоћника дигао тешка челична врата, увео их је у посебну одају. У њој, иза густих решетака, играло се дванаестак заморчића.
— Као што и сами видите, — рече научник — здравље их добро служи, мада су већ пуно седмицу изложени јаком зрачењу које је веома слично ономе после експлозије атомске бомбе над Хиросимом и Нагасакијем.
Радознали посетиоци просто су јурнули према кавезу.
— Зар је то могућно? — почели су запиткивати. — Да нисте пронашли неко противсредство?
— Опити су, истина, у току, — одговорио им је професор смештећи се — али имамо веру у наш последњи проналазак: биофлавоноид. Или, да се изразим једноставније, у кору од лимуна.

Овај разговор водио се у Флориди, на експерименталној клиници професора Лејкленда. Откако је завршен Други светски рат, експерименти су омогућили да се из лимуна добије

читав низ састојака на бази витамина Ц, који корисно делују при лечењу извесних болести, а нарочито код обољења коже и неких крвних излива. На употребу лимунове коре најпре се помислило код обољења која настају као последица штетног дејства рентгенових зрака. Познато је да ово зрачење, иако корисно, може да изазове излив крви у здравом ткиву. Многобројни опити извршени по болницама доказују да болесник који је претходно примио лекове начињене од лимуна издржава много јаче зрачење но што би иначе могао да поднесе. Јапански рибари са „Срећног змаја“, на који је пала читава киша радиоактивног пепела после атомске експлозије на острву Бикини, задобили су велики број опасних операција. И њихове ране лечене су, поред других лекова, раствором лимунске киселине.

Лимунови које ми трошимо углавном долазе са Блиског или Средњег Истока, а постојбина им је Малајски Архипелаг. Куда су све путовали да би стигли до плантажа Северне Африке и Јужне Европе, није могућно поуздано одговорити. Зна се, на пример, да су Арапи, за време владавине калифа у 8 веку, употребљавали сок од лимуна и црног лука да би се лечили од водене болести. У Италији се лимун гајио од 13 столећа. Французи су почели да га увозе у већим количинама од 1849 године и на почетку је употребљаван углавном за омењивање меса пре пржења, затим као зачин за остриге, као украс у супи, или за справљање лимунате. Тек доцније од лимуна се праве: сируп, мармелада, бонбони, ликери, па и парфеми.

Сто грама лимуновог сока садрже 89 грама воде, затим 44 калорије, 40 милиграма калцијума и 50 милиграма витамина Ц или аскорбичне киселине. Још пре једног и по столећа британски морнари су лечили скорбут сишући лимун. Поред тога што даје лицу блистав сјај, витамин Ц употребљава се да би повећао гинкост наших рскавица и жила, а и при лечењу разних озледа. У лимуну има и есперидина, или витамина П, који појачава отпорност капиларних крвних судова. Витамин П, који се налази у чају од лимунове коре, служи као одличан лек против високог крвног притиска.

Лимун даје и велику снагу. За време освајања Монт Евереста, Едмунд Хилари и Шерпас Тенсинг носили су са собом велику количину лимуновог праха. Често правећи лимунату, они су је загревали помоћу малог примуса на петролеј и топлу пили. У току Другог светског рата, совјетске трупе су добијале велике количине праха од лимуна, да би боље издржале зиму. Лимун у праху много су трошили и посаде енглеских подморница. Међународна организација Првог рата послала је велике количине овог праха заробљеницима у немачким и јапанским концентрационим логорима. Познато је да су немачки војници лимунов прах стављали на ране.

Пошто се за неке од ових лимунових особина знало још пре последњег рата, није никакво чудо што су 1941 године научници извршили на лимун прави јуриш. Лекарима су стали да га препоручују код многих болести, и не без основа. Хемичари, бактериолози, зоолози који проучавају инсекте (ентомолози), па чак и инжењери, користили су се овим изванредним плодом у потпуно различите сврхе. Кад је запретила несташница метала, дошло се на мисао да се уместо металних кутија за конзерве израђују кутије од картона импрегниране лимуновим пектином, да би се учиниле непропустљивим. Лимун је данас нашао примену у разним индустријама. На пример, при изради вештачког каучука употребљава се боја на бази лимуновог сока. У фабрикама конзерви риба се претходно спушта у сок од лимуна, који помаже да се одржи у свежем стању и да јој се отстрани сувише јак мирис. Чак и при бушењу петролејских извора сипа се лимунов пектин у бушотину, да би сврдло лакше продирало.

Главно лимуново „бојно поље“ претставља данас човека исхрана. Својим састојцима он непосредно утиче на наше здравље. Али, лимун као лек и посредно утиче на људски организам и продужава живот. Само, наука још није одговорила колико је његово дејство и колике су му могућности, мада ће вероватно и те тајне ускоро бити докучене.

КАДО У БАЈЦИ

УПЛАШИО СИ МЕ МАМИ. ТАЈ АПАРАТ КОНТРОЛИШЕ ЧЕТИРИ ХИЉАДЕ ВОЛТИ. СТРАХ МЕ ЈЕ И ДА ПОМИСЛИМ ШТА СЕ МОГЛО ДОГОДИТИ ДА СИ ОКРЕНУО ОНАЈ ПРЕКИДАЧ!

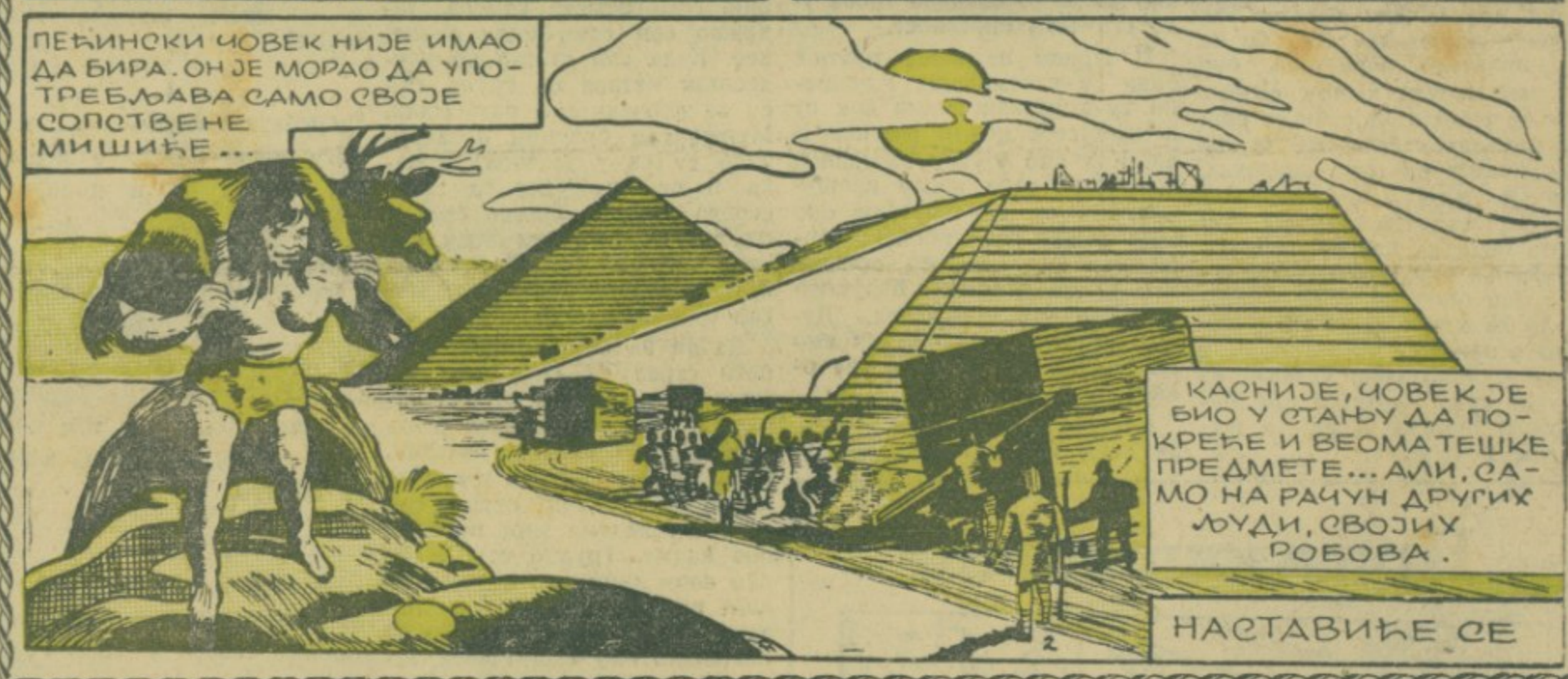
ПРЕТПОСТАВЉАМ ДА БИ БИЛА ПОТРЕБНА СНАГА НЕКОЛИКО МИЛИОНА ЉУДИ ДА БИ СВЕ СИЈАЛИЦЕ У НАШОЈ ЗЕМЉИ МОГЛЕ ДА ГОРЕ!
НИ СНАГА СВИХ ЉУДИ НА СВЕТУ НЕ БИ ЗА ТО БИЛА ДОВОЉНА. ЧУО, ЦОНИ! ЈА САД ИДЕМ У ЕЛЕКТРИЧНУ ЦЕНТРАЛУ. ПОБИ СА МНОМ! МИСЛИМ ДА ЋЕ ТО ЗА ТЕБЕ БИТИ ЗАНИМЉИВО.

УСКРОРО ВИДИШ ЦОНИ. СВА ЈЕ ВЕШТИНА У ТОМЕ: НАКН КАД ГОД ЈЕ ТО МОГУЌНО, ЗАМЕНИ ЗАЉУДСКУ СНАГУ...

ТОКОМ ВЕКОВА ЧОВЕК ЈЕ ОТКРИО ДА УКОЛИКО МАЊЕ УПОТРЕБЉАВА СОПСТВЕНУ СНАГУ, УТОЛИКО ПОСТИЖЕ ВЕЋИ РАДНИ УЧИНАК!

ПЕЊИНСКИ ЧОВЕК НИЈЕ ИМАО ДА БИРА. ОН ЈЕ МОРАО ДА УПОТРЕБЉАВА САМО СВОЈЕ СОПСТВЕНЕ МИШИЋЕ...
КАСНИЈЕ, ЧОВЕК ЈЕ БИО У СТАЊУ ДА ПОКРЕЊЕ И ВЕОМА ТЕШКЕ ПРЕДМЕТЕ... АЛИ, САМО НА РАЧУН ДРУГИХ ЉУДИ, СВОЈИХ РОБОВА.
НАСТАВИЋЕ СЕ

КРОЗ ЖИВОТ И ШКОЛУ

ДОБРА И ЛОША ЗЕМЉА У НАРОДНИМ ПОСЛОВИЦАМА

Значај земље за човека и његов живот, да ли је плодна или лоша, као и друге њене особине нашле су израза и у народним пословицама, па ћемо неке од њих овде донети.
Свуда је у земљи злато скривено.
Ко земљу негује, негује и њега земља.

Мало земље, пуно земље; пуно земље, мало земље. — Овим хоће да се каже да све зависи од обрађивања: кад је земље мало, обично се она боље обради, а кад се боље обради онда више роди; кад има много земље, онда се око ње мање ради, па она мање и роди.

Ко своју земљу ради, неће трпети глади.
Која се њива много гази, она рода не носи.
Лети њива добија кишву из мотике.
Из камена не може масло потећи.
Вредан је као црна земља, — каже се за ваљана човека.
У свакој земљи не може све да роди.
На свакој земљи не рађа свако семе.
Земља која не може да обуче саму себе, онда ће још мање мене.
Какве њиве онаква и жита. У црној земљи добро жито роди.
Што маснија земља, то више корова.
Месо испод коже, риба из мора, а зеље из добре земље.
Брдо ми хвали, али ме у долину свали, — то јест хвали ми брдску земљу, али ми дај равничарску.
Када је Морава гладна, онда је гладно и девет кадилука.
Тешко зрну у неплодној земљи.
Семе губи ко по пржини сеје.
Из њиве слабе ништа до сламе.

Амбаре не напуни збирајући жито са песка.
Питали Бошњака кад се вратио из Херцеговине: „Има ли онамо земље?“, а он одговорио: „Један дан сам пола сата тражио је бих побио колач да коња привежем“.
Постоје и друге сличне анегдоте, па ћемо неке навести.
Некакав богат Турчин упитао Херцеговца: „Има ли много камења у Херцеговини, као што се прича?“ — „Има, аго, толико да се све код нас окаменило“. — „Ма не може, болан, да се све окамени, него ваљда има негде и земље па макар мало“. — „Ваља, беже, има на три-четири мјеста да би могао побости колач и за њ привезати коња“.
Питао Херцеговац Бошњака: — У чему ви чувате семе? — У амбарима, — одговорио Бошњак — а реци ми у чему га ви Херцеговци чувате. — Они бољи чувају семе у торбици, а сиромашнији у зобници.

које личи на зубало ајкуле-људождера. Веома је прождрљива и напада све што стигне. Има изванредну снагу и веома је брза, па обично наваљује на плен из морске дубине, и то таквом силином да јој жртва не може умаћи. Баракуда напада и људе. Њени остали сродници, којих има око 20 врста, претежно живе у тропским и суптропским морима, али су мањег раста. Спортисти их радо лове. Један сродник баракуде живи и у Јадранском Мору; а назива се шуган или шарам. Може да буде дуг до један метар.

ДА ЛИ ИМАТЕ ДОБРО ОКО?

Башите један брз поглед на ову слику, па одмах одговорите колико има на њој:

- 1) лица,
- 2) планинских врхова,
- 3) стрела,
- 4) трагова стопала.

Као ајкула

Баракуда је врста риба која живи у западним деловима Атлантског Океана, од Флориде и Бермудских Острва до бразилијанске обале. Ова риба је тамносиве боје, а нарасте до два метра у дужину. Има јако развијено зубало,

МОЈ ПРВИ СУСРЕТ са Пигмејима

Познати француски ловац и истраживач Марсел Поетр написао је занимљиву књигу о својим доживљајима у Африци. Он највише говори о лову на лавове, који је за њега представљао врхунац ловачког уживања, али ипак мисли да је још узбудљивији био његов први сусрет с малим људима — пигмејима.

Пигмеји живе у најзабаченијим областима Африке, у које се стиче тек после много дана пешачења. Сваки корак у овом царству малих људи захтева хиљаду предострожности, јер та бића која су, узета појединачно, предусретљива и љубазна, могу бити врло опасна кад се нају у групи. Њихово неповерење је пословично. Данас знам да су нас док смо корачали уморни и прашњави, данима мотрили сакривени у дрвећу и шипражју. Једна једина наша грешка, само један неспретан покрет, били су довољни па да их никад не видимо, а можда и да научимо на себе њихов гнев. Од нашег понашања док су нас те невидљиве очи мотреле зависило је да ли ћемо стећи њихово поверење, да ли ћемо их убедити да немамо ни каквих непријатељских намера. То ми је објашњавао водич Малисар док смо тојагама и оштрим сечивима крчили пут кроз прашуму.

Прашума се пролама од хуке добоша

— Будите убеђени — говорио ми је он — да нас стотине очију посматрају. Ми пролиремо кроз ову област тек пет дана, али је наш долазак већ одавно најављен. Када би се то прохтело пигмејима, они би нас засули кишом стрела. Тешко оном у чије би се груди њихова стрела заболо, па чак и кога би само окрунула, јер је њен врх замочен у смртоносан отров. Остаје нам само нада да ће резултат посматрања бити повољан, да ће нас они оценити за пријатеље и да ће хтећи да ступе у додир с нама.

— А како ћемо сазнати за њихов суд? — питао сам Малисара нимало успокојен његовим речима.

испод једног дрвета, нашли убијену антилопу. Он тог тренутка ствари су текле тачно према Малисаровом предвиђању.

Морали смо се одмах побринути за ударје. Антилопу смо лако уловили, али ниједног мајмуна није било у том крају. Решили смо да им понудимо нилског коња. Да бисмо стигли до обилне реке, морали смо ножевима да направимо тунел кроз лишће, травае, шипражје и сплетове лијана. Успут, у неколико махова замало нисам ухватио руком огромну змију, која је у прашуми тако камуфлирана да личи на лијану.

„Мајмуни“ с луком и стрелом

Кад смо најзад убили нилског коња, рашчерчили смо га и најлепше делове оставили крај антилопе, па се онда удаљили с тог места. Нисам могао одолети радозналости, већ сам узео доглед и стао да посматрам шта ће се догодити. Није прошло много, а око остатака убијених животиња искупило се неколико мајмуна и поседало у круг. Откуд наједном мајмуни кад их досад нигде није било? — чудно сам се. Изненадах се кад видех да ти „мајмуни“ носе лукове и стреле. То су, значи, пигмеји. Срце ми необуздано залупа у грудима.

Послушавши Малисаров савет, почео сам полако да им прилазим, пошто сам претходно одабацио све предмете који би могли да изазову њихову сумњу, као што су нож, дурбин, фотографска камера. Задржао сам само мали револвер. Када сам стигао на тридесетак метара од групе, сви су се неочекивано разбежали. Муњевитом брзином посакривали су се у зеленилу дрвећа и сви су уперили своје стреле у мене. Тресео сам се од страха, али сам ипак наставио да корачам. Свако оклевање или покушај бекства могли су бити кобни.

Да ли ће који од њих одапети стрелу? Познавао сам страховито дејство отрова кураре и било ми је јасно у каквој се опасности налазим. Мада је температура износила преко 50 степени, осећао сам како ми ледени зној промиче низ кичму. Трудно сам се да дам свом лицу што мирољубивији израз и корачао сам полако, раширених руку. То је потрајало око четврт часа, вероватно најнепријатније четврт часа у мом животу. А тада је тишину прекинуо једва приметан шум. Као да је пао с неба, један човечуљак обрео се преда мном. Није био већи од десетогодишњег дечака. Потпуно наг, имао је огромна стопала са раскреченим палима. Његове дуге руке давале су му мајмуњски изглед.

Како је био ружан! Хтедох да му приђем, али тумач, који ме је пристигао, опомену ме да се не мичем с места. Док сам се неспретно клањао на европски начин, чудни звуци излазили су из човечуљкових уста. Тумач ми их је превео:

— Каже да се зове Мара и да је сеоски поглавица. Пита те ко си и шта тражиш овде. Разговор је почео и од тог тренутка било ми је лакше. Ставио сам крај антилопе огрлицу од зелених стаклића и тумач му је објаснио да је и то поклок. Пигмеј је искренуо главу, дао знак руком и намах се читава гомила искупила око нас. Битка је била добијена.

Прво сам се побринуо да снимим тај приказ. Авај! Открио сам да су велика топлота и влага истопили желатин филмске траке. Док сам у очајању кидео неупотребљиву целулоидну вршцу, пришли су нам остали чланови експедиције и Црни-носачи. Питао сам се шта би радили да су нас пигмеји напали, Мада смо били дали реч да нећемо напустити један другог, нисам сигуран да би савладали силан страх и издржали да не побегну.

Ко су пигмеји?

Ко су пигмеји? По мишљењу истраживача Шваба и природњака др Рењоа, они су услед лоших услова живота и других узрока заостали и претворили се у патуљке. Други научници, као етнограф Колман и природњаки Рој, Тарди, Габон и Шмит, сматрају да они нису дегенераци, већ последњи остаци дела људске врсте. Познати француски научник др Буле сматра да је „хомо пигмеус“ примитивни облик човека. Исто мишљење има и др Жаден, белгиски научник који је проучавао њихов живот. Он сматра да је цело човечанство у прво време личило на пигмеје. Они данас претстављају најздравију и најснажнију расу на земљи. Код пигмеја које је проучавао, он никад није наишао на веричне болести ни на бодест

спавања, а забележено је само неколико случајева туберкулозе и један случај лепре. Све те болести они су добили од својих суседа Црнаца.

Пигмеји имају тамнопрвену боју коже и, за наша схватања, они су страховито ружна створења. Са своје стране пигмеји сматрају беле људе, а нарочито Црнаца, за наказе, док за себе мисле да су изванредно лепо. Већина има јако развијен грудни кош, дуге руке и кратке ноге. Мушкарци су високи 130, а жене 115 сантиметара. Старија врста пигмеја одликује се светлијом, жућкастом бојом коже. Код ње су мушкарци високи 115, а жене 105 сантиметара. То су најмањи људи на свету.

Зашто су пигмеји мали? Наука још није нашла одговор на ово питање, али ево шта о томе каже једна пигмејска легенда:

— Ми, Аке, мали смо најмањи међу малима. Али ми смо Људи, господари света. Нека Токо, дух ветрова, уништи оне који ми не верују, нека Дан, шпиља духова, буде затворена за њих. Ми смо мали зато што су наши очеви били мали, одвајкада. Многа сунца су сјала, многи месеци блистали. Ми смо мали јер је тако хтео Кхивоум, да нас боље сакрије у сенци великих шума, међу огромна стабла. Ко је видео Аку у сенци? Његова стрела напушта лук који ти не видиш, она лети, одлетела је, погађа, убија. Ака је мали, али је господар прашуме.

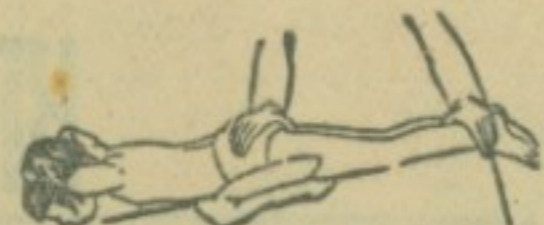
МАЛИ ИСПИТ ЗДРАВЉА

Ево малог испита који би свако здраво дете од 6 до 16 година требало да положи — а и многи старији. Покушајте!

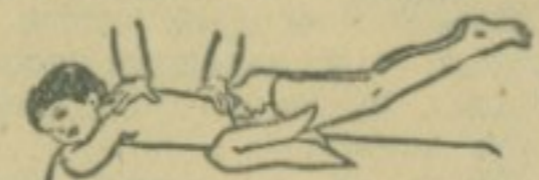
1 Стојећи скупљених пета, ногу исправљених у коленима, савити се и додирнути прстима под, па у том положају остати док се не изброји до три.

2 Лежећи потрбушке на столу, с јастучетом под куковима, уздићи главу и горњи део тела, тако да буду у једној равни, и остати у том положају три секунда. Доњи део тела, као на слици, неко треба да придржава.

3 Заузети исти положај као на претходној слици, при чему неко треба да придржава горњи део тела, па заштити ноге исправљене у коленима и држати их тако три секунда.

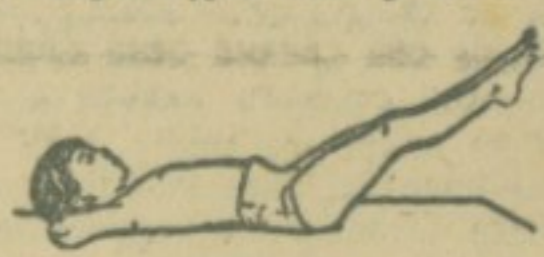

4 Лећи на леђа, са шакама на врату; док неко придржава ма, као што је на слици приказано, и задржати их у том положају три секунда.

Заузети исти положај као на претходној слици, само још и скупити ноге у коленима, па тело из лежећег става довести у седећи.

6 Лежећи на леђима, са шакама на врату, подићи ноге, не скупљајући их у коленима, као што је на слици приказано, и задржати их у том положају три секунда.

Рибе, мрави, скакавци...

Према званичном саопштењу од 17 маја 1834, у околини Алахабада, у Индији, пала је необична киша, која је прекрила тло рибама тешким до једног килограма. Узалуд су школовани људи објашњавали како је дошло до те појаве; неки свет веровао је да се догађај одиграо по вољи „свемоћних“ факира. У Индији су познате и кише скакаваца, диновских мравца и лептирова. Све њих захвата вихор у току њихова лета, а затим их киша обара на земљу. Догађа се да вихор понесе и јага птица, а онда их, заједно с кишом, баца на земљу, где остају исцрпене у дворштима и на крововима кућа.

Први кишобран

Кишобран је преиначени сунцобран. У Кини су сунцобрани и кишобрани познати још од памтивека. Њима су се одвајкада служили владари и у другим земљама, што сведоче многи споменици египатске, персиске и асирске културе. У Мароку, све док није постао протекторат, њима се смео служити једино султан. У Грчкој, затим у Риму, сунцобран је претстављао неопходни додатак женској одећи, а у многим земљама је употребљаван искључиво при верским обредима. У Француску је донет с двора Катарине Медичи, почетком 17 века. У то време сунцобран је био покривен бакром и био је тежак око два килограма. Тек 1846 године постао је нешто лакши кад је Пјер Лишан, механичар из Лиона, дошао на мисао да уместо бакра ставља танке слојеве китове кости.

зеро, једно „од највећих чуда словеначке земље“.

Пловећа острва

„Језеро је од Љубљане удаљено шест миља и оивичено је оштрим, дивљим и стеновитим брдима, од којих је највише и најдивље оно које се уздигло према југу и називају га Јаворник.“

планини Јаворнику, које га у одређено време храни водом.

200 возова рибе

Валвазор, који је пре три стотина година први дао опширан и врло сликовит опис Церкнишког Језера, отицање и притицање његове воде, као и појаве које се притом дешавају, настојао је да објасни читавим низом подземних језера која су повезана такозваним сиронима.

Када вода почне да опада, пише Валвазор, онда настаје даноноћно стражарење људи по оближњим селима јер трећег дана опадања воде, тачно у одређени час почиње велики риболов.

А ако језеро остане под водом, и тада има користи од њега. То је зборно место најразноврснијих водених птица — дивљих гусака, патака, чапљи, лабудова и других — које у непрегледном мноштву живе на језеру и око њега.

Језеро у коме се лове РИБЕ и МЕДВЕДИ

вечју рибицу, коју је открио у дубини извора Беле, недалеко од Љубљане. Тај извор, како је записао Валвазор, избацивао је вртке воде само у одређено време, око поноћи и око подне, или кад би се по њему прочачкало дугачким штапом.

нарима, много је дубље, јер и сама њихова дубина износи по неколико сежања... На језеру су три острва, у њега задира једно полуострво, а по њему пливају мала острва којих нестане кад и воде у језеру.

во редовно празни сваке године, и по два пута али се догађало, додуше ретко, да није отицало и по неколико година. Пуни се врло брзо: за двадесет и четири сата напуњено је све до врха обала.

Зборно место дивљачи

И тако, кад је језеро после двадесет и пет дана сасвим пресахло, у року од наредних двадесет дана већ је свуда израсла висока и сочна трава. Селјаци покосе траву, преору дно језера и посеју просо, а кад просо израсте у њему се залегу препелице, па настаје лов на њих.

Пре то што би дошло време да се језеро напуни, почела би тутњава у његовим бунарима. То је била опомена да долази вода. И с првим млазевима воде, из бунара је излетало мноштво малих дивљих патака, које су се тамо испуниле, онда и риба. Био је то необичан приказ, као што је и све остало необично на овом језеру.

И уназад неколико векова Словенија је била чувена у европском свету не само по природним лепотама, него и по природним чудима која је крила у својим планинама, шумама и долинама.

Странци који су долазили зими у словеначке земље нису могли довољно да се начуде ванредној вештини „којом се селјаци крећу по најдубљем снегу и лете по њему да их човек не може оким пратити“.

ЕЛЕКТРОНСКИ »ГЕНИЈЕ«

музике и шмова за филм или за телевизију. Све то захтева сложеније и скупље уређаје од магнетона. Но, тамо где грамофонска плоча и целулоидна трака нису успеле да продру, продрла је магнетонска врица.

ристе све шире слојеви, људи су се свачему досетили. Неки, уместо да купују грамофонске плоче, бележе на магнетонску траку најлепша музичка извођења која слушају преко свог радио-апарата.

фотографије, које потом одашље на друго место преко телефонске жице. У последње време овај начин препорушења примењује се у медицини.

„Змајева деца“ у извору

Словеначки историчар и географ Јанез Валвазор први је поменуо и укратко описао чо-

Оно што је поред Постојанске јаме највише прилачило странце, то је Церкнишко Је-

Магнетонски уређај, који бележи на траку и репродукује с ње све врсте звука, нашао је примену какву нико није могао предвидети.

У великим трговачким кућама постоје механички обавештачи. Ако неко отвори врата на лифту, па, уместо да уђе, још разговара с познаником, одједном ће зачути глас: „Овај лифт чекају на осталим спратовима!“

Магнетонска трака, чије изванредне могућности за снимање, чување и репродукцију нису ограничене само на звук, може се искористити и на друге начине. Она, на пример, помоћу електрицитета може да прими слику неког цртежа или

Из дана у дан повећава се значај магнетонске направе. Према мишљењу стручњака, снимање говора, музике и разних шумова претстављаће ускоро само мали део вишеструке користи од магнетонске траке.

Најоригиналнији поздрав

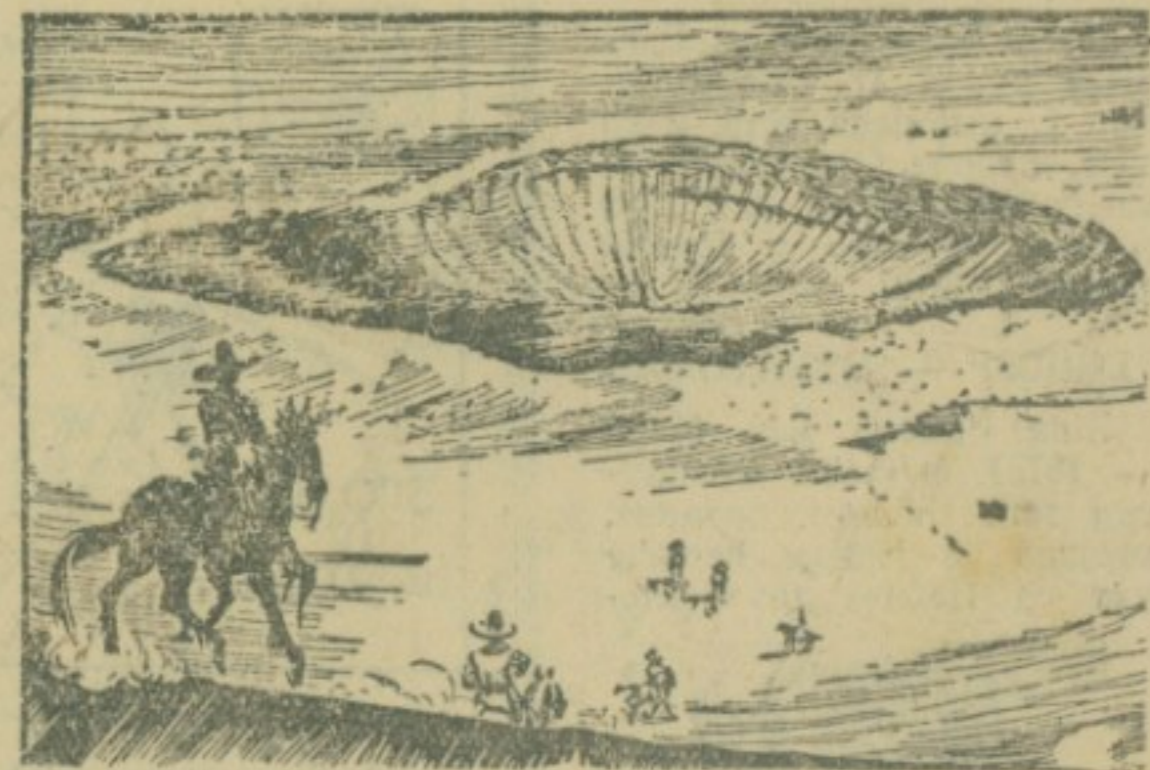
Најоригиналнији начин поздрављања влада свакако код амазонских Индијанаца. Они дуван не пуше, већ ушмркују дувански прах, и то тако што га претходно ставе у шупљу кост и дуну себи у нос.

Овај електронски „геније“, који је усавршен у току Другог светског рата, данас чини људима велике услуге. Међутим, кад га човек погледа, оставља веома скроман утисак, и по величини и по састави. Најважнији део сваког магнетона претставља трака од намагнетисане пластичне материје, која се намотава с једног калема на други.

Магнетонска трака модернизовала је и борбу против пацова и учинила је успешнијом. Уместо да као мамац за пацове служи сир или сланина, једноставно се на траку забележи зов једне њихове „посестрима“. Магнетон је од користи чак и у свињојству.

То је све што се зна

У држави Аризони постоји пустиња у којој се налази огромна јама названа Метеорски кратер. Она је настала пре више од 50.000 година. Кратер има отвор од 1.200 метара у пречнику, а дубок је 180 метара.

ВЕРОВАЛИ ИЛИ НЕ...

ДОК МРАВ НЕ ИСПИЈЕ ОКЕАН...

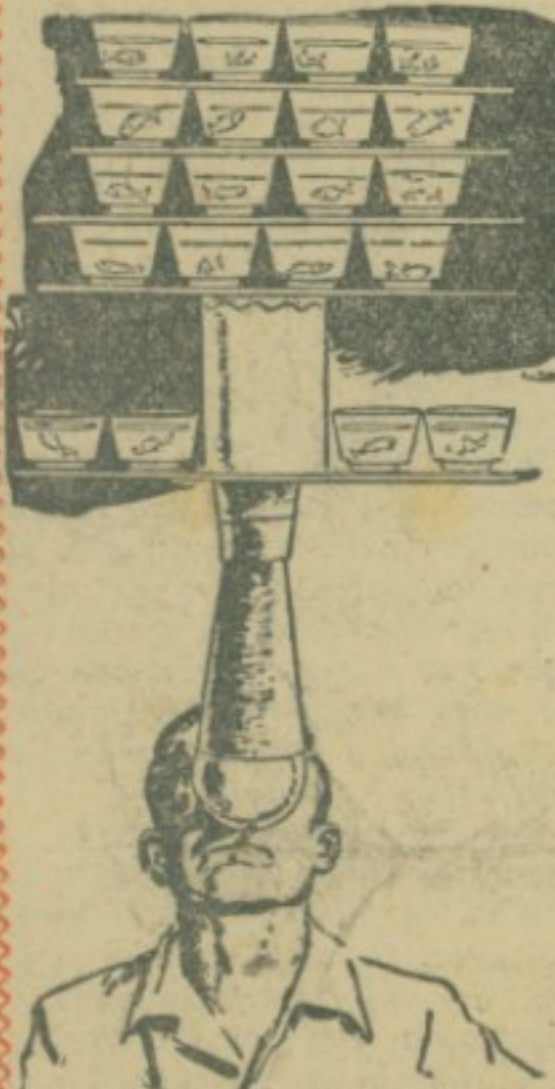
Једна зграда у Бому, у Француској, позната у граду под именом „Жилбертова кућа“, и данас се издаје према једном уговору о

најму склопљеном у 16 веку. Уговор гласи: „Трајање овог најма равно је времену које је потребно мраву да испије океан и корњачи да обиђе читаву земљину куглу“.

ДВАДЕСЕТ АКВАРИЈУМА НА ВРХУ ОЛОВКЕ

Роберт Дотзауер, студент из Лисбона, у америчкој савезној држави Ајови, може да држи у равнотежи двадесет малих акваријума са златним ри-

бицама, и то на врху оловке коју стави међу зубе.

ЗА ОКЛАДУ...

Јозеф Вајзенберг из Варшаве пуних 17 часова држао је отворена уста, и то због окладе. Ову чудну окладу Вајзенберг је, 1929 године, склопио с једним својим другом.

ТЕНИСЕР — МАРАТОНАЦ

Жак Едмонд Бар (1802 — 1873), највећи француски тенисер свог времена, прешао је једном пешнице пут од Париза до Фонте-

неблоа, то јест 43 миље, да би могао да учествује у једном великом такмичењу. Бар је тај пут превалио за десет часова. Стигао је пред сам почетак меча и — победно свог противника.

ДАН И НОЋ — ЗАЈЕДНО

У америчком граду Лепбрицу, у држави Алберти, постоји фотографска радња чији су сопственици Најт и Деј. Презимена ових ортака преведена на наш језик значе: Дан и Ноћ.

Да ли Индијанци изумиру?

Помисао на Индијанце, староседеоце Новог света, пропраћена је обично присенком туге, као и свака друга мисао о нечем што ишчезава. Верује се углавном да Винету-ови потомци изумиру и да није далеко дан кад ће их потпуно нестати.

Да ли је заиста тако? Новији статистички подаци говоре супротно: број Индијанаца Северне Америке стално расте. Последњих година рођено је сразмерно двапут више индијанске деце него што је то случај код других народности ове земље. Данас у САД има око 361.000 Индијанаца.

Исто као веровање да Индијанци изумиру, раширено је и схватање да су некад у Америци постојали милиони Индијанаца. Ни ово није тачно. У време Колумбовог открића Новог света, на данашњој територији Сједињених Америчких Држава било је свега око 800.000 Индијанаца. У току следећих векова њихов број се знатно смањио. Шта су могли да ураде Индијанци с луком и стрелом против ватреног оружја белаца? Домораци су потиснути у неплодне крајеве, где није било бивола чијим су се месом хранили и било им је забрањено да живе својим уобичајеним номадским животом, који им је осигуравао опстанак.

Освајачи су покушавали да силом преваспитају један номадски народ у седелачки, оспоравајући му право на његове обичаје и традиције. Тако су ови поносни људи отсекли своје дуге косе, научили језик нових господара, одрекли се својих обичаја и почели нагло да умиру. Узроци смртности нису били само глад и болести, већ и немање жеље за животом. Исход свега тога био је: око 1900 године живела је у Северној Америци само четвртина индијанског становништва из времена Колумба.

Почетком овог века стање се изменило у корист Индијанаца. У Америци је прошло време великих освајања, време „похода на Запад“, па се и на Индијанце почело гледати другим очима. Влада шаље у резервате здравствене екipe с лековима и животним намир-

ницама. Индијанцима је дато право самосталног управљања и дозвољено им је да обнове своје старе обичаје. Резервати су знатно проширени а њиховим становницима дозвољено је и да их напусте ако хоће. Данас Индијанци Оклахоме више не живе у резерватима, већ се могу наћи као адвокати, лекари, занатлије и инду-

нису обрађивали земљу; зашто ми то да радимо? — кажу они. И презриво причају о својој браћи из Оклахоме, Тексаса или Арканзаса. Они су за њих отпадници од старих традиција.

Али и поред беде и немаштине, жеља за животом код Индијанаца постоји и њихов број се стално пење. У Ариз-

стрикски радници чак тамо до Тексаса.

Па ипак, већина индијанских племена више је воледа да остане у својим резерватима, и поред тога што у њима воде бедан живот. Као пример може да послужи племе Навахо у Северној Аризони. Оно припада малом броју индијанских племена која се баве одгајивањем стоке. Површина резервата износи 65.000 квадратних километара, али је земља тако оскудна да је потребно око 160 јутара да би се исхранио један коњ. Једна породица да би живела скромно, треба да има најмање 250 оваца. Међутим, један чошанин има просечно само 50 оваца и недељно зарађује један и по долар, што је мање него приход за сат једног квалификованог индустријског радника. Зато је разумљиво што Навахо-Индијанци живе у великом сиромаштву. Они се зими мрзну, а лети се сељакају без престанка, тражећи места где још има воде.

Заосталост ових људи не да им да се одреде за лакши начин живота. „Наши дедови

ни се роди годишње око 1000 индијанске деце. У другим државама број рођених је још већи. Зато ће се све оштрије постављати питање шта ће бити са оним Индијанцима који и даље лутају у кругу својих резервата? Неће ли резервати ускоро постати сувише узани за њих.

ЗАШТО ЗРЕЛА ТРЕШЊА ПРСКА?

Пуцање зрелих плодова код појединих врста воћа неки научници објашњавају физичким процесом осмозом. Тако у унутрашњости зреде трешње постоји прилично јак шећерни раствор, а споља, на кожи, кишне капљице без и најмање садржине шећера. Шећер тежи да се сједини с ређом течношћу, да би створио уједначену мешавину. Али, за дебеле шећерне молекуле рупице на кожи воћног плода, која их раздваја од спољне течности, сувише су ситне, па се зато водени молекули пробијају ка шећеру и улазе у плод, да би се разређио шећерни раствор.

Обично се сматра да се рибе не бригу много о свом будућем потомству. Уствари, многе врсте риба показују ретко старање и уместо тога да би за своју икру нашле какво скривено, добро заштићено место. Такав брижан родитељ је и мужјак кишеске рибе макропод.

Та мала сивкастозелена риба с мркопрвеним и наранџастим перајима живи у рекама Јужне Кине, Индије и Бурме. Мужјак макропод гради за икру нарочита склоништа. Изчлававши на површину воде, он напуни уста ваздухом, а затим се враћа у дубину и ту испушта ваздушне мехуриће обавијене танким слојем пљувачке. Ти мехурићи „одлећу“ на површину. Стотину пута риба пређе пут од површине до дна и стотине мехурића појављују се један за другим

ЛЕПТИРОВИ-СЕЛИЦЕ

Не селе се само птице, већ и лептирови. Известан број ових шарених инсеката пуштени је са Јејског универзитета пошто је претходно сваком од њих ударен печат на крила. Дошлице су неки од ових лептирова пронађени знатно северније. Утврђено је да многе врсте лептирова, исто као и птице, долазе из јужних крајева на север сваког пролећа, а ујесен се враћају натраг.

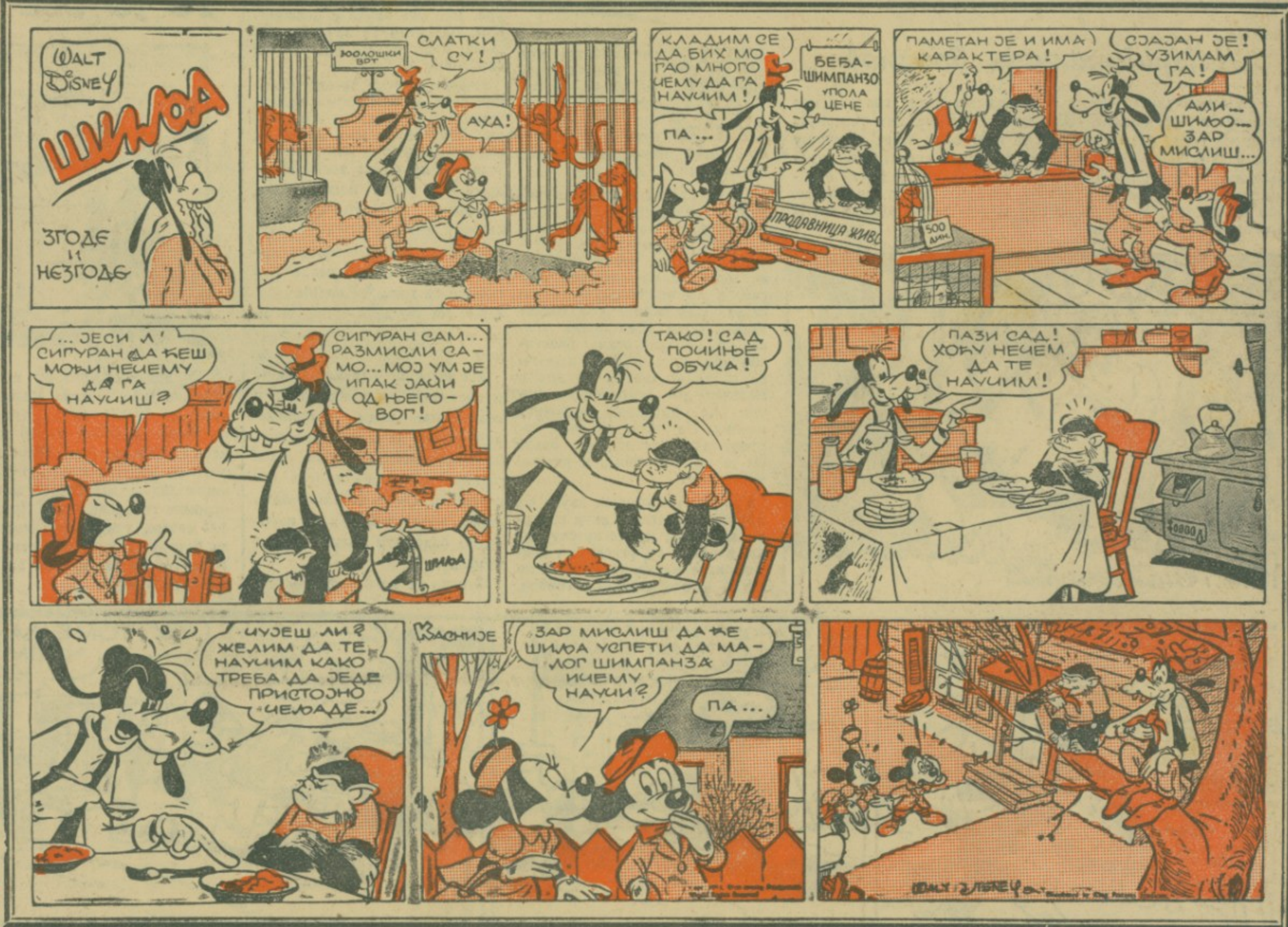
на огледалу реке. Они се на површини слепају један за други и тако образују сплав од пене који захвата површину од седам до десет квадратних сантиметара. После тога макропод често примењује силу: дотерује, једну за другом, женке под сплав, где оне полажу икру. Женке одмах потом одлазе остављајући „оца“ да се брине о будућем потомству.

Лака риба јаја задржавају се испод сплыва од мехурића, а ако би их случајно реком струја понела са собом брижни отац их хвата у уста и враћа на раније место. С времена на време он промеша икру, да би јој обезбедио бољи развитак. Макропод не напушта своје гнездо, у коме може да буде и по неколико стотина риблих јаја.

Како се из икре излегу млади, макропод се неколико недеља стара о њима и чува их све док не ојачају и не буду способни за самосталан живот. При сваком покушају недораслих младунаца да напусте „родитељски дом“, макропад враћа бегунце и не

дозвољава им да се осамостале све док довољно не ојачају.

... ЈЕСИ ЛИ СИГУРАН ДА КЕШ МОЈИ НЕЦЕМУ ДА ГА НАУЧИШ?

СИГУРАН САМ... РАЗМИСЛИ ДА МОЈ УМ ЈЕ ИПАК ЈАКИ ОД ЊЕГОВОГ!

ТАКО! САД ПОЧИЊЕ ОБУКА!

ПАЗИ САД! ХОЋУ НЕЧЕМ ДА ТЕ НАУЧИМ!

ЧУЈЕШ ЛИ? ЖЕЛИМ ДА ТЕ НАУЧИМ КАКО ТРЕБА ДА ЈЕДЕ ПРИСТОЈНО ЧЕЛВАДЕ...

КАКОНИЈЕ ЗАР МИСЛИШ ДА ЈЕ ШИМО УСПЕТИ ДА МАЛОГ ШИМПАНЗА ИЧЕМУ НАУЧИ?

ПА...

ПА...

Са свих страна

СМРТ ШАРАНИМА!

Године 1882, америчка влада је донела одлуку да се из Немачке увезе већа количина шарана, ради боље исхране пољопривредника који су преко лета оскудевали у меду. Али, као што то обично бива кад год човек поремети природну равнотежу, шарани су од корисних риба постали велике штеточине. „Незадовољни“ својим животним простором, они су искористио сваку поплаву да емигрирају у реке, а из њих у велике водојаке и лившта пастрмки. Пошто је шаран биљојед, његова јага косила су подводне биљке као српом и на тај начин разарала станишта пастрмки и друге племените рибе. Наиме, смањеном подводног растања смањује се и

количина кисеоника у води, тако да пастрмка, чији начин живота захтева много кисеоника, мора да шичезне.

Да би се ово спречило, донета је одлука да се против шарана поведе прави рат, и то на следећи начин. У време бацања икре, групе стручњака прате кретање женки. Чим оне нађу у већем броју и баце икру, стручњаци јављају инжењерима на бранама да спусте водостај. Пошто рибе бацају икру у плићацима, спуштањем нивоа воде за 40 или 50 сантиметара икра се излаже ваздуху и сунцу, услед чега заматка утине. Засад изгледа да је овај начин борбе против шарана веома успешан.

НАЈМАЊИ КУГЛИЧНИ ЛЕЖАЈИ

Свима је добро позната улога кугличних лежаја за рад производа прецизне механике. Пре краће времена Швајцарци су успели да намене кугличне лежаје пречника 1,1 милиметар, с куглицама великим четири десета дела милиметра, чија прецизност износи две десетине микрона.

Ови инфра-лежаји намењени су нарочитим деловима летелица којима се управља са земље, као и свим другим направама са електричним моторима, као што су, на пример, модерни електрични бријачи.

„ТРАНСИВОКС“

Французи су први произвели сасвим малу пријемну радио-станцију која прима кратке и дуге таласе. Модел сличне величине који се производе у другим земљама осетљиви су искључиво за кратке таласе. Они не могу да раде без батерије с високом волтажом, која је врло скупа и мора често да се мења. Нови „трансивокс“ пријемник снабдевен је једноставним „батеријама-

буктињама“ од 1,5 волта, тако да један сат слушања, уместо „3 франка, стаје само један франак. Овај пријемник, чије димензије износе 6x14x2 сантиметра, поште нема лампи. Звучи се добијају помоћу две диоде (лампе с две електроде) с германијумом и осам транзистора, који се практично не могу покварити.

П... ЗА ОД ПЛАСТИЧНЕ МАСЕ

Зна се да су „челична плућа“ спасла од смрти многе људе. Али, некама можда није познато да болесник у оваквом апарату мора да лежи потпуно непомишно, чиме му се још више отежава његово душевно стање. Због тога су два енглеска

лекар изумела нова вештачка плућа, начињена од пластичне материје. Она нису сасвим тврда, а њима се дише помоћу нарочите пумпе. Зато што су мале запремине и лаке, болесници с пластичним плућима могу, на пример, да седе и да читају. Болнички опти доказују да су пластична плућа практичнија од челичних.

ДА ЛИ ЦИ ЗНАТЕ?

ДА ЛИ ГЛАВА СТРАДА ОД ТОПЛОТЕ МНОГЕ?

На основу искуства поларних истраживача и научних опита, утврђено је да се у хладним пределима изгуби преко половина топлоте ако је глава незаштићена. Уколико је спољна температура нижа, у толико је потреба за чувањем главе од хладноће већа. Човек који мирује производи топлоту отприлике као сијалица од 100 вати. Али чим температура падне на плус шест степени, половина ове топлоте губи се преко главе. Опити су такође показали да длаке на лицу врло мало штите главу од хлађења.

„АТОМСКА ГУМА“

Ускоро ћемо имати бољу гуму захваљујући атомској енергији. Ако се на силиконску гуму пусте електрони од два милиона волти добиће се готово тренутно гума добра за употребу, без примене икаквих хемикалија. То значи да се на овај начин, свега за две секунде, добије боља гума него ранијим начинима вулканизације која су трајали по неколико часова. Истиче се да овај метод још није усавршен за индустријску примену. Сам процес састоји се у томе што електрони продире у молекуле силикона и другачије их групишу.

ВЕШТАЧКИ ЛЕК ЗА УМИРЕЊЕ

Резерпин, лек за умирење, добија се углавном из корена једне биљке која расте у Јужној Америци. Он помаже као умирујуће средство код душевних обољења и код болесника са високом крвним притиском. Сад су два лекара из државе Њујорк успела да добију синтетички резерпин. Занимљиво је да супстанце резерпина могу имати 64 разне хемиске структуре, од којих само једна, она која има у природи, може бити активна. Разлика је у поретку атома, али се проблем решава увођењем једног атома водоника.

ПРИРОДА СЕ ПОБРИНУЛА

Два лекара из болнице у Бостону открила су у јетри новорођенчета једну супстанцу

која му помаже да савлада тешкоће приликом доласка на свет. За време порођаја новорођенче мора располагати великом енергијом, иначе неће моћи да га преживи. У току првих часова после рођења дете не прима никакву храну, а одвојено је од постелице преко које се хранило. Да би новорођенче све ово могло да издржи неколико дана пре рођења у његовој јетри настаје жива активност. У њој наступају хемиске реакције које имају за циљ да прикупе што већу количину шећера. Тако то тече до самог рођења, кад настаје обратан процес: реакције које нагомилани шећер претварају у облик погодан да га тело апсорбује као храну. На тај начин дете има довољно енергије да се у прво време само исхрани. А кад већ почне да сиса, све те реакције престају и дете се отада храни нормално. Захваљујући овом открићу, лекари мисле да ће бити у стању да помогну детету уколико наступе неки поремећаји приликом рађања.

ЗЕМЉА НЕПИСМЕНИХ

Афричка покрајина Мозамбик има сразмерно најмањи број писмених људи на свету. У тој земљи, насељеној претежно Црнцима уме да пише тек сваки стоти човек.

СТУДИРАЊЕ НЕБЕСКЕ ХЕМИЈЕ — У БОЦИ

Кад се изиђе из Земљине атмосфере, наилази се на предео који попу одaje слабу зеленкасту светлост. На Универзитету у Калифорнији научници су успели да створе ову светлост у обичној боци. Ово је учињено да би се добила јаснија претстава о томе каква је атмосфера на висини од 64 до 96 километара. У том простору, под утицајем светлости, наступају велике хемиске реакције код кисеоника, азота, водоника, а вероватно и натријума. Изгледа да сунчева светлост разбија молекуле ових елемената преко дана, а да се они преко ноћи поново спајају, одакле и потиче та зеленкаста светлост. Стварајући на исти начин ову светлост у боци и посматрајући је специјалним спектроскопом, науч-

ници се надају да ће дознати нешто више о Земљиној атмосфери.

УМЕСТО ЛЕЧЕЊА — ЗАМЕЊИВАЊЕ ОБОЛЕЛИХ ОРГАНА

Др Чарлс Рипштајн, професор хирургије на једном америчком универзитету, предвиђа да ће се у скорој будућности замењивати ободелни органи у човековом телу, па чак и само срце. Он сматра да је хирургија за последњих педесет година више напредовала него вековима раније и да ће кроз десет година достићи врхунац. „Уместо што бисмо лечили срце, бубреге или који други ободелни орган, вели др Рипштајн, ми ћемо га једноставно уклонити и заменити новим“.

НОВ АПАРАТ ЗА ЛЕЧЕЊЕ ЗУБА

Приликом експериментисања на животињама на зубној клиници Медицинске школе у Роучестру, у САД, примећено је да престаје процес кварења кад се у зуб стави натријум флуорид помешан с водом. За ова испитивања послужило је један нов инструмент, који још није добио своје име и од кога се очекују велике користи. Њиме су са успехом вршена микроскопска испитивања и снимања зуба и других делова тела живих, неанестезираних животиња као што су папови, гвинејска прасад и хрчкови. Справа је једноставна и није скупа, а омогућује да животиње за све време испитивања остану потпуно мирне.

РАДАРСКЕ КОЧНИЦЕ

Један проналазач из Детроита начинио је кочнице које раде помоћу радара и за које произвођачи аутомобила већ показују велико интересовање. То је, уствари, једна радарска антена која је електричним водом везана са уређајем за кочење. Антена осети кад се нека кола приближавају и аутоматски утиче на кочницу, те кола успоравају брзину. Кочница притискује на точкове јаче или слабије, сразмерно даљини опасног предмета. Возач може да искључи радар кад му више није потребан

... већ три дана после доласка на свет, газела трчи та...

... фосилни остаци ретке афричке животиње за коју се сматра да је живела још и пре ledenог доба, нађени су на многим местима у Грчкој, као и у нашој земљи.

... сунчана светлост врши притисак који износи 0,7 милиграма на квадратни метар земљине површине.

... у лабораторији Кларендон, у Оксфорду, једно електрично звоно звонило је непрекидно 96 година.

... у америчкој савезној држави Њу Џерси расте купус висок пет метара. Ова врста купуса не употребљава се за јело, већ се од његовог издуженог корена, који личи на стабљику, праве дршке за кишобране и штапови.

... јегуље које је мајка римског императора Клаудија држала у рибањима

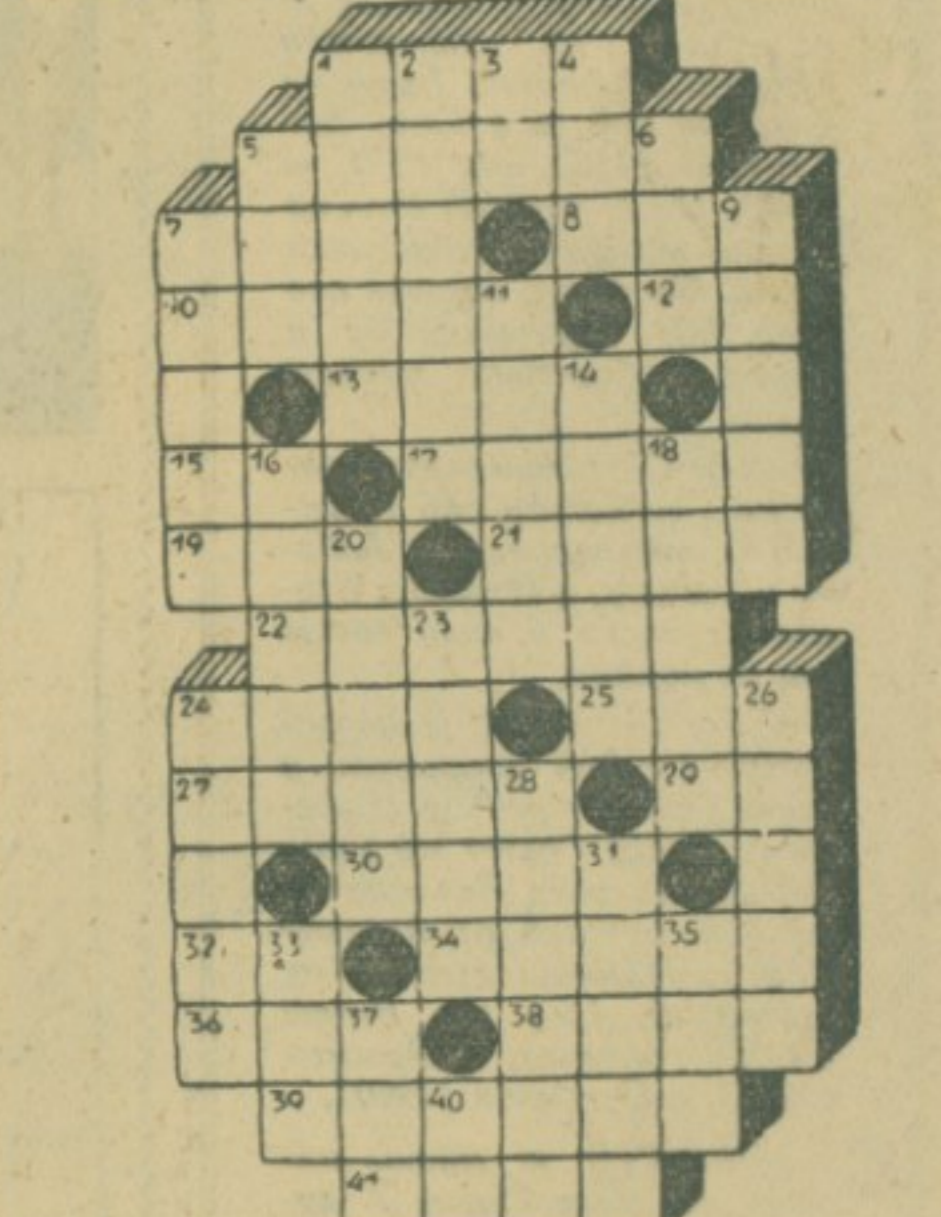
... енглески владар Хенри VI кажњавао је смртном казном сваког Ирца који би носио бркове.

... жаба, гуштер и као своје „љубимце“ имале су мнићуше од правог биљног другог.

Водоравно: 1) прост број; 5) врста минерала; 7) корално острво; 8) екипа; 10) презиме познате филмске глумице („Лили“); 12) проналазач серума против дифтерије; 13) предзнак (лат.); 15) јуначка песма; 17) швајцарски геолог, познат по својој теорији о глечерима; 19) наше острво; 21) покривач блице; 23) алка; 24) име чувене француске вратеткиње (Бернар); 25) турска титула; 27) врста меканог белог кречњака; 29) првак; 30) домаћи богови у римској митологији; 32) нинџијали имена и презимена аутора драме „Пепа Сегелина“; 34) река у западној Африци; 36) фудбалски термин; 38) лесна притока Елне; 39) планина у Малој Азији; 42) које су Гоци потукли Кееркову флоту; 41) аргентински шаховски велемајстор.

Усправно: 1) трпко, неукусно; 2) опера Рихарда Штрауса; 3) коњ; 4) предање; 5) отац (слов.); 6) стари град у Финији; 7) глумица, главни учесник у неком догађају; 9) име легендарног римског јунака који је ставио руку на вату да би доказао своју храброст; 11) италијанска песникања („Судбина“); 14) систем тврђења која се односе на реалне предмете искуства; 16) врста аутомобилске марке; 18) сила; 20) дрвено буре за транспорт сирове нафте; 23) планина у Србији; 24) помоћна конструкција у грађевинарству; 26) возогина; 28) бог зла и мрака у персијској митологији; 31) наше морско квалитетно; 33) планина у Словенији; 35) птица грабљивица; 37) претставник врсте; 40) хемиски знак за калцијум.

РЕШЕЊЕ ИЗ ПРОШЛОГ БРОЈА
Водоравно: 1) Ерад; 5) Пријам; 7) Физат; 8) Дик; 10) Алтај; 12) Ра; 13) Арад; 15) он; 17) асура; 19) сар; 21) она; 23) Павнас; 24) Кола; 25) нар; 27) анола; 29) ла; 30) нага; 32) Ис; 34) Нерон; 36) нос; 38) Мела; 39) камата; 41) Маја.
Усправно: 1) ерата; 2) тигра; 3) а; 4) „Рад“; 5) Пил; 6) мид; 7) Фарос; 8) кала; 11) Јасон; 14) дубав; 16) нап; 18) расад; 20) галон; 23) Радан; 24) Канин; 26) Раина; 28) Агела; 31) Арета; 33) сок; 35) ода; 37) сам; 40) Ма.

ДЕДИНЕ ВЕШТИНЕ

Отворите очи!

Поред колико ствари, поред колико људи пролазило да не запазимо их, просто као да идемо затворених очима! Да вас неко запита које је боје пешир ваљет друга кога спак! Дан ваљет, можда се не бисте сетили. У запажању се треба вежбати. Узмимо, на пример, да сте на друму срели ова два човека која видите на нашој слици, а њих власти траже због

неке крађе. Да ли бисте могли да дате њихов тачан опис? Посматрајте слику пет минута, па је онда поклоните руком и одговорити на следећих двадесет питања:
1) Јесу ли оба човека исте висине?
2) Шта има на глави један, а шта други?
3) Шта носи леви?
4) А шта десни?
5) Пуше ли обојица?
6) Имају ли бркове?
7) Носе ли кратке или дугачке панталоне?
8) Какве су им црпелет?
9) Имају ли у руди штап или кишобран?

10) Има ли који од њих манџил на себи?
11) Какве су им кравате?
12) Је ли им одело ново или поцепано?
13) Које је годишње доба?
14) Које је доба дана?
15) Шта се види десно у лицу слике?
16) А шта лево?
17) Виде ли се још какви људи?
18) Шта раде они?
19) Гледа ли ко ова два пешака?
20) Сија ли сунце?
Не читајте питања пре него што слику добро разгледајте, а после, док будете одговарали, немојте гледати слику. Да видимо да ли ћете моћи на све да одговорите!

Необично њишање

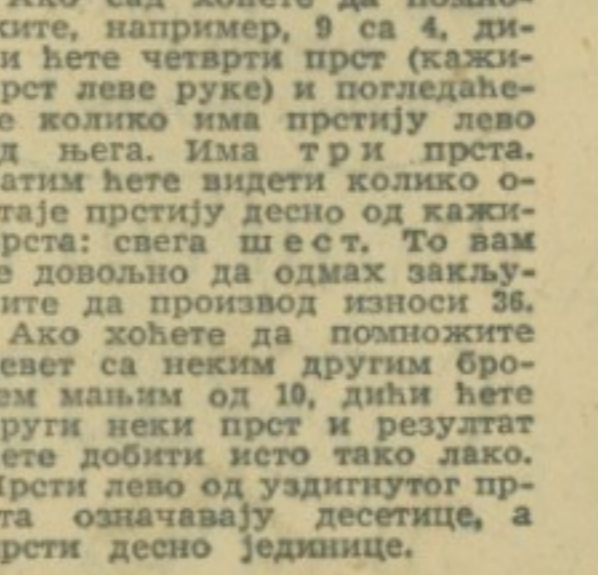
Да ли знате на које се питање никад не може одговорити са „да“ и „јесте“, него само са „не“ или се уопште не одговара?
Ако не знате, ми ћемо вам рећи.
На питање: „Спаваш ли?“ — никад се не може одговорити са „да“ или „јесте, спавам“, јер ко тако одговори значи да не спава, а ако одиста спава неће ништа одговорити, јер неће ни чути питање.

ЗА МАЛЕ ЦРТАЧЕ

Помоћу једног полудруга и једне двојдунарке нацртајте лако ово маче. Направите

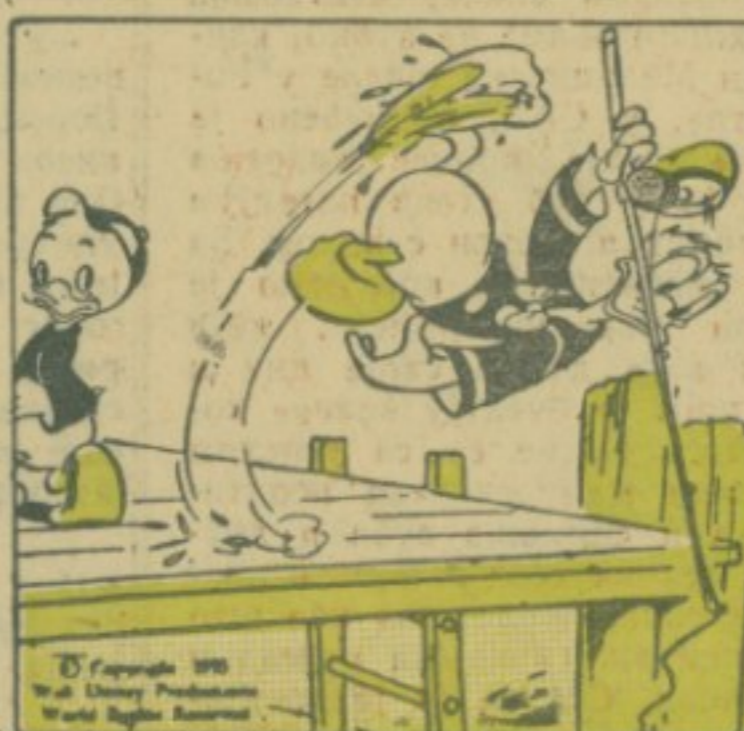
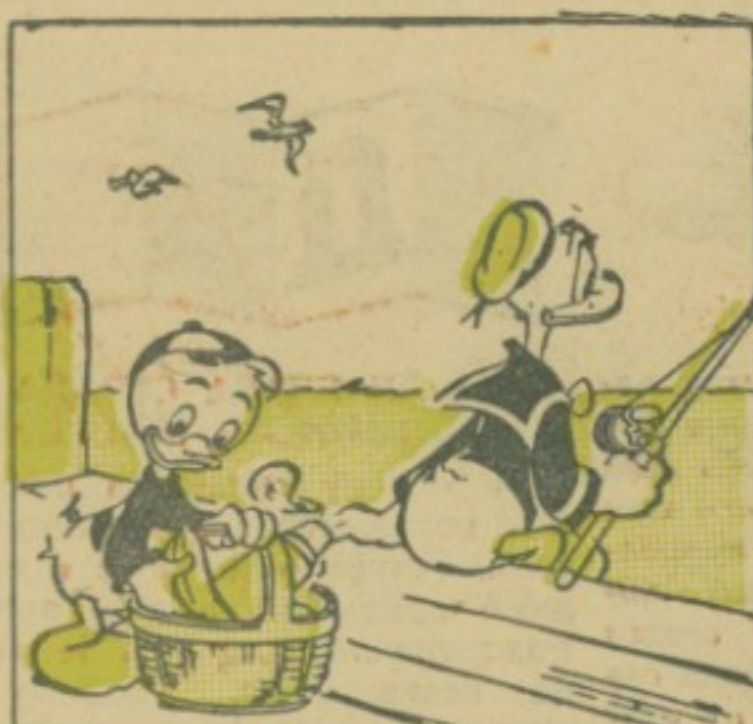
МНОЖЕЊЕ СА 9

Ако нисте баш сасвим сигурни у множењу са девет, ево како ћете се у томе најлакше вежбати.
Положите обе руке испред себе на сто, са испруженим и раширеним прстима. Замишлите да вам је мали прст леве руке број 1, домали број 2, средњи прст број 3 итд. На десној руци палац вам је онда број 6, кажипрст број 7, итд., као што на слици видите.
Ако сад хоћете да поможите, на пример, 9 са 4, дини ћете четврти прст (кажипрст леве руке) и погледаћете колико има прстију лево од њега. Има три прста. Затим ћете видети колико останаје прстију десно од кажипрста: свега шест. То вам је довољно да одмах закључите да производ износи 36.
Ако хоћете да поможите девет са неким другим бројем мањим од 10, дини ћете други неки прст и резултат ћете добити исто тако лако. Прсти лево од уадинутог прста означавају десетнице, а прсти десно јединице.

прво два круга, окружујући неколико новца, а затим ћете лако додати остале.

ЈЕДНОГЛАСНО

Дошла старемајка у госте код Пате и, наравно, донела поклоне. Окупили се око ње Гаја, Раја и Влаја и нестрпљиво чекају да виде шта им је донела.

— Сад, децо, да ми кажете, али само целу истину, ко је најбоље слушао тетку-Пату, — рече им старемајка. — Томе ћу дати најлепши поклон. Дакле, који је тај?

— Ујка Паја! — повикаше сва тројица углас.

ОСИГУРАО СЕ

Гаја: Тетка-Пато, шта ћеш да правиш од јаја која сам купио?

Пата: Кајсану.

Гаја: Баш добро! Не мораш да их разбијаш, пошто сам ја то већ учинио!

НЕ РАЗУМЕ

Раја: Чика-Шиљо, јеси ли ти ожњен?

Шиљо: Нисам, Рајо.

Раја: А ко ти онда наређује шта треба да радиш?

Који је
ОДГОВОР
шачан

ГДЕ ЈЕ ОСНОВАНА АКАДЕМИЈА СЛОЖНИХ?

у Сплиту
у Дубровнику
у Загребу
у Трогиру

ФАНГО је:

риба
лековито благо
тип глумца из старих комедија
ветар у Средоземљу

ГДЕ СЕ НАЛАЗИ ЗЕЛЕНА ГОРА?

у Словенији
у Босни
у Македонији
у Црној Гори.

ЗБАНЧЕ је:

стари назив за пастира
стара хаљина
село у Босни
врста пасуља

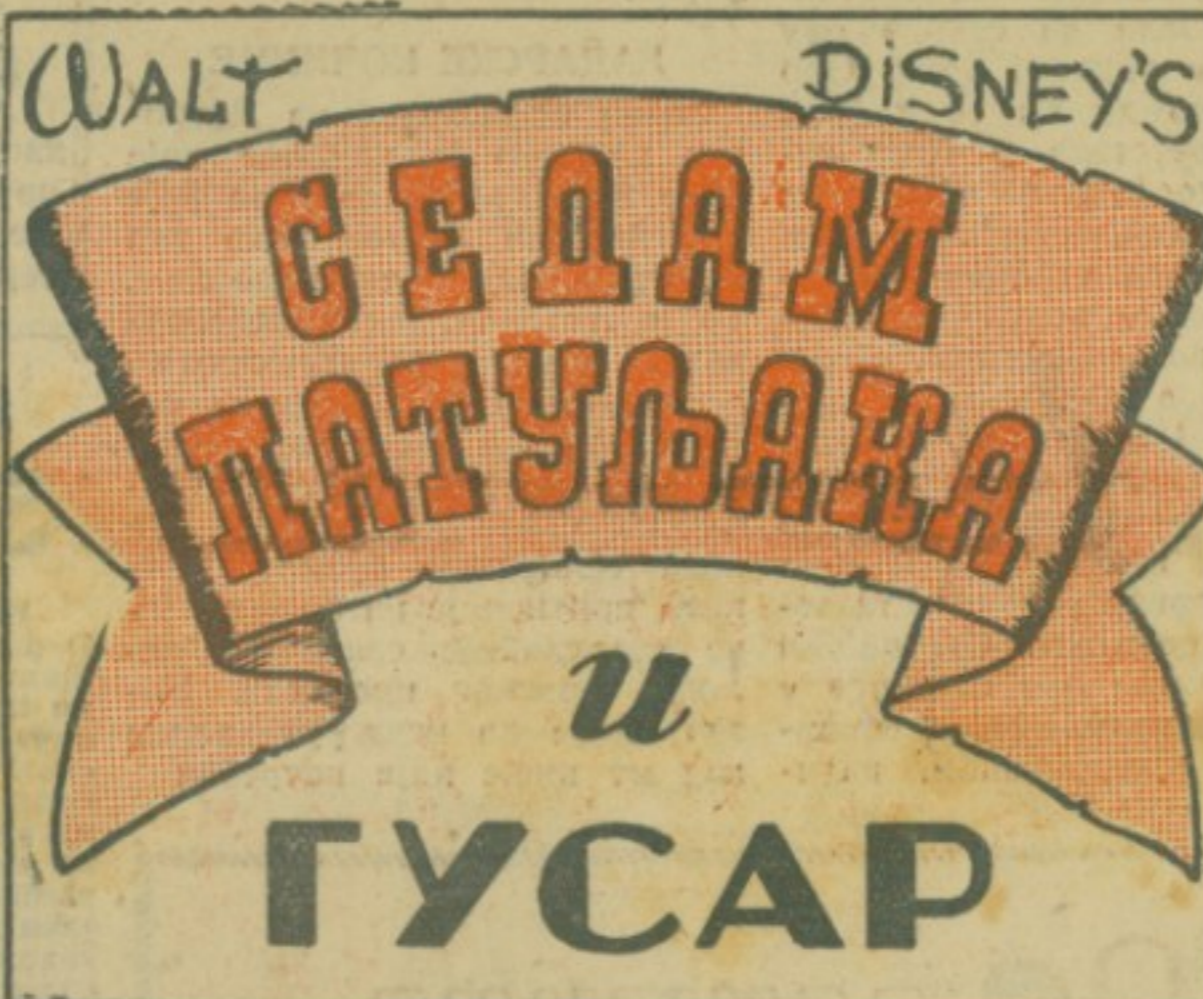
ОДГОВОР:

АКАДЕМИЈА СЛОЖНИХ је прво књижевно друштво у Лиубровнику, где је и постојала у 16 веку. Основана је по угледу на италијанска књижевна друштва. Један од оснивача био је и Саво Бољевич (1529 или 1530 — 1585). Њени чланови били су и неки важнији дубровачки писци. Састанци чланова ове академије одржавани су у згради дубровачке ковнице новца.

ФАНГО је минерално благо које се налази око топлих извора, нарочито у Албанији и Батаљи, у Италији. Ставља се топло у виду завоја или за купање.

ЗЕЛЕНА ГОРА је непроходна карстна висораван у Босни, између речнице Цафери (притоке Говзе) на западу, горњег тока Врбнице на истоку, источно од планине Лелије. Највиши врхови од севера ка југу су: Видеш (1865 метара), Орловац (1956) и Орловача (1960).

ЗБАНЧЕ је мишка хаљина од црног сукна. У длану допире до кукова, а има рукаве до лаката. На плећима се налази четвртаста кукуљача. Носила се у Галицији и у Дебру, где је и данас има.

НАЈЗАД, У ШУМИ, ГДЕ СУ СЕ ПАТУЉЦИ НАШЛИ ПОСЛЕ НЕКОЛИКО ДАНА...

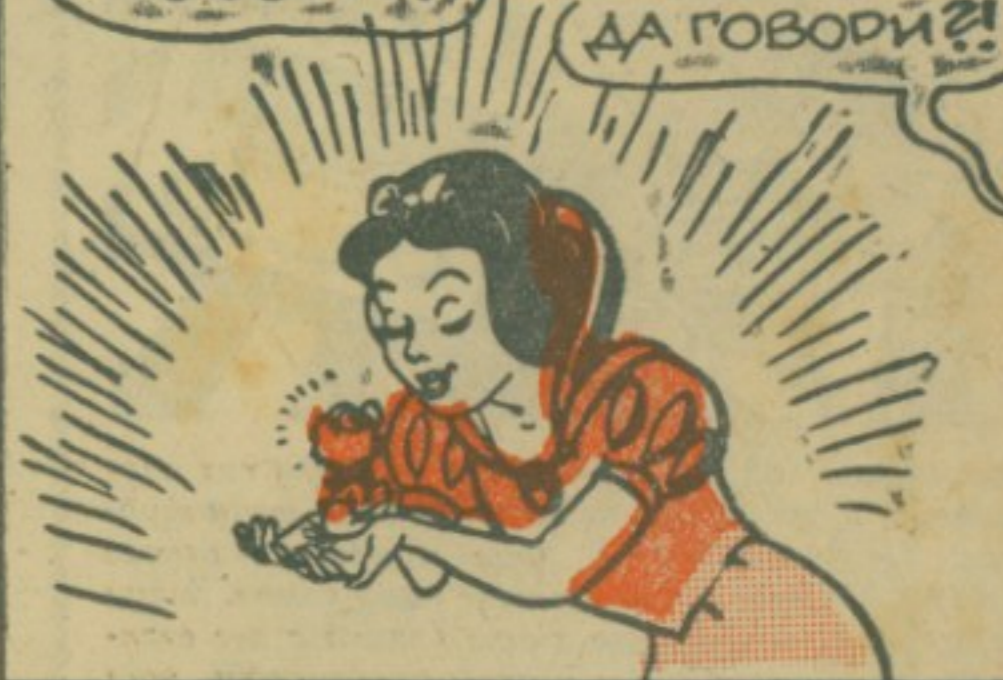

ДОШАО ЈЕ СНЕЖАНИН РОБЕНДАН...

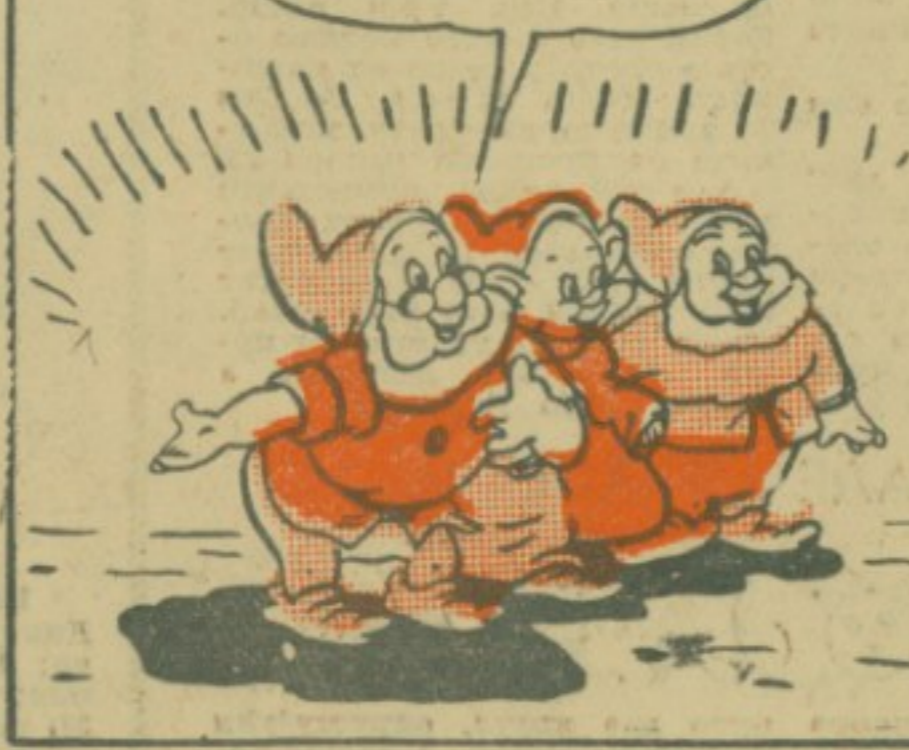
УЗ НАЈЛЕПШЕ ЖЕЉЕ, ПРИМИТЕ И ДАР КОЈИ ВАМ ОД СВЕГ СРЦА НУДЕ ВАШИ ПРИЈАТЕЉИ!

ПАПАРАЗ! БАШ САМ ЖЕЛЕЛА ДА ГА ИМАМ! КАКО СТЕ ВИ СВИ ЗЛАТНИ... А ЗНА ЛИ ДА ГОВОРИ?

НАУЧИО САМ ГА ДА БРЕЂА! УЧИНИ ЦАРТ СВОМ УЧИТЕЉУ!

СНЕЖАНА ЈЕ НАЈЛЕПШИ ЦВЕТ ОВЕ ШУМЕ!

